

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 394/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen korkeakoulutettujen työttömyydestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Inka Hopsun /vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 394/2025 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä korkeakoulutettujen työttömyyden helpottamiseksi ja

miten hallitus varmistaa, että työvoimapalvelut pystyvät onnistuneesti tukemaan korkeakoulutettujen työllistymisessä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden työttömien prosentuaalinen määrä on kasvanut viimeisten kahden vuoden aikana - työttömien määrä oli vuonna 2023 alimmillaan noin 50 000 ja on nyt noin 79 000. On kuitenkin syytä muistaa, että korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden osuus työikäisestä väestöstä on pidemmällä aikavälillä kasvanut ja toisen asteen suorittaneiden osuus puolestaan laskenut. Tämä luonnollisesti näkyy myös työttömien lukumäärässä, vaikka työttömyysaste pysyisi lähes samana. Vuodesta 2022 korkeasti koulutettujen työttömien osuus on noussut noin neljästä prosentista viiteen prosenttiin. Taso ei ole historiallisen korkea. Korkeasti koulutettujen 25-64 -vuotiaiden työllisyysaste oli vuoden 2025 toisella neljänneksellä 88,6 prosenttia. Näin ollen samanaikaisesti korkeasti koulutettujen työllisyys on lähes ennätystasolla.

Suomi on kärsinyt vaikean suhdannetilanteen vaikutuksista. Samaan aikaan Venäjän käymä julma hyökkäyssota Ukrainassa väistämättä vaikuttaa erityisellä tavalla Suomeen muun muassa rajakysymysten johdosta. Näkyvissä on kuitenkin positiivisen muutoksen merkkejä. Työ- ja elinkeinoministeriön 14.11.2025 julkistetun, vuoden 2027 loppuun ulottuvan työmarkkinaennusteen mukaan työllisten määrän odotetaan kääntyvän kasvuun vielä vuoden 2025 lopulla. Työllisyyden kasvun ennustetaan kiihtyvän vuonna 2027, jolloin myös työttömyyden ennustetaan kääntyvän selkeään laskuun. Ennusteen mukaan työttömyysaste olisi tänä vuonna keskimäärin 9,5 prosenttia ja ensi vuonna 9,3 prosenttia. Työttömyysaste laskisi 8,8 prosenttiin vuonna 2027. Työttömyyden kääntymistä laskuun viivästyttää tällä hetkellä ennen kaikkea työvoiman määrässä tapahtunut kasvu. Työvoimaa kasvattavat erityisesti maahanmuutto ja ikääntyvien työssäkäynnin lisääntyminen.

Työllisyys näyttää merkkejä orastavasta kasvusta myös usealla toimialalla. Esimerkiksi syyskuun työvoimatutkimuksen mukaan yksityisellä sektorilla työllisten määrä näyttää selkeämmin olevan kääntymässä kasvuun. Työllisyyden käänne kasvuun on alkanut myös viennin ja investointien vetämänä teollisuudesta sekä logistiikan alalla. On kuitenkin huomioitava, että korkeakoulutetut työskentelevät usein tehtävissä, kuten tutkimusintensiivisillä aloilla ja liiketoiminnan palvelu-aloilla, joissa kysynnän vaihtelut vaikuttavat merkittävästi työvoiman kysyntään. Nykyisessä suhdanteessa ja alan investointien ollessa aiempaa vähäisempiä, myös työvoiman kysyntä on maltillisempaa.

Kunnat vastaavat julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä 1.1.2025 alkaen (Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä 380/2023 § 12, jatkossa järjestämislaki). Palveluihin kuuluvat niin henkilö- kuin työnantajapalvelut. Palveluiden järjestämiseksi kunnille on osoitettu rahoitus yleiskatteellisenä valtionosuutena. Lisäksi kuntia ohjaa kannustava rahoitusmalli, joka kannustaa kuntia kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistäväksi.

Työllisyyspalveluilla on tarjolla monia keinoja vastata korkeakoulutettujen palvelutarpeeseen. Työttömien osallistuminen työttömyysetuudella tuettuun omaehtoiseen koulutukseen on monilla työllisyysalueilla pysynyt lähes ennallaan, samoin osallistuminen valtionosuusrahoitettuun (opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaan) työvoimakoulutukseen on ollut lähes samalla tasolla kuin ennen TE-palvelu-uudistusta. Korkeakoulutetut työttömät osallistuvat erityisesti lyhyisiin täydennyskoulutustyyppisiin koulutuksiin ja tällaisten työvoimakoulutusten saatavuudessa on ollut keväällä 2025 haasteita johtuen työllisyysalueiden toiminnan käynnistymisestä ja toiminnan organisoitumisesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö on käynyt syksyn aikana yhteistyö- ja seurantakeskustelut yhdessä kaikkien 45 työllisyysalueen, Ely-keskusten ja KEHA-keskuksen kanssa. Työllisyysalueiden kanssa käydyissä keskusteluissa on kuitenkin tullut ilmi, että syksyn aikana palveluohjaus lyhyisiin työvoimakoulutuksiin on kasvanut ja uusia koulutushankintoja on alueilla vireillä. Myös valmiudet työnantajan kanssa yhdessä järjestettäviin ns. yhteishankintakoulutuksiin ovat hyvät ja niitä pystytään käynnistämään ripeästi työnantajien tarpeiden mukaisesti. Kysyntää näille koulutuksille on nykyisessä työmarkkinatilanteessa ollut vielä vähän, sillä koulutukset tähtäävät uuden työvoiman rekrytoimiseen työnantajan palvelukseen.

Työllisyystilanteen helpottamiseksi hallitus päätti syksyn 2025 budjettiriihessä panostaa erityisesti nuorten työllistymiseen, rakennusalan vauhdittamiseen vuonna 2026, pienyrittäjien työllistämisedellytysten parantamiseen ja jatkaa samalla toimia kasvun edistämiseksi. Hallitus päätti esimerkiksi varata 30 miljoonaa euroa nuorten työllistymisaseteliin. Lisäksi hallitus päätti käynnistää valmistelun työttömän työnhakijan työttömyyden aikaisen opiskelun helpottamiseksi. Yli 25-vuotiaille turvataan nykyistä laajemmin mahdollisuudet suorittaa opintoja avoimessa yliopistossa ja avoimessa ammattikorkeakoulussa työttömyyden aikana. Muutos selkeyttää työttömien

opiskelumahdollisuuksia työttömyysetuuden saamisen edellytyksiin liittyvän byrokratian vähentäessä.

Huolimatta korkeakoulutetun työvoiman kysynnän tämänhetkisestä tilanteesta, korkeakoulutetun osaamisen tarve kasvaa jatkuvasti ja tilanteen odotetaan olevan väliaikainen. Pitkällä aikavälillä korkeakoulutettujen työllisyystilanne on ollut merkittävästi parempi kuin esim. ammatillisen toisen asteen koulutuksen suorittaneiden. Korkeasti koulutettujen työvoiman kysynnän ja tarjonnan kasvuero on myös pysynyt pienempänä kuin muilla ryhmillä, myös nykyisessä laskusuhdanteessa. Koulutus on yksilölle edelleen kannattava investointi ja esimerkiksi teknologiateollisuudessa jo yli 60 prosentilta rekrytoitavista odotetaan korkeakoulutasoista osaamista.

Helsingissä 4.12.2025

Työministeri Matias Marttinen